

האלימות במשפחה ובחברה.

בזמן האחרון אנו עדים לתופעות של הכאת נשים, הטרדות מיניות, גילוי עריות ואונס. לרב אנו לא מתייחסים אליהן כלל וממשיכים לנו בחיינו בפרטיים. אך לא כך צריך להיות הדבר. בנוסף לכל המאפיינים של החברה שלנו, תופעות כגון אלה משקפות אותה גם הן. והן למעשה חלק מאתנו כחברה. עלינו כחברה מוטל התפקיד למיגור תופעה זו.

אך מה היא בעצם הסיבה שלפתע חל לכאורה גידול בסדר גודל כזה בתופעות מסוג זה? האם באמת רבו מקרי האלימות והאונס בארצנו? התשובה לשאלה זו אינה חד משמעית. ייתכן ובאמת ובתמים רבו מקרים מסוג זה וכן רבו בהתאם הדיווחים והתלונות בנושא. אך מצד שני יכול להיות, וסביר יותר להניח, שבעקבות ההתפתחות שחלה במודעות הציבורית בעניין גדל אחוז התלונות אך לא מספרם היחסי של המקרים. מודעות זו, שמקורה בתקשורת החופשית ובעליית מעמדה של האישה, חושפת את פניה האמיתיים של תופעה מכוערת זו.

הענישה הקלה כלפי עבריינים אינה המקור לריבויים של החמורים שבמקרים אלו. בסקר שנערך הודו רב הנשאלים שאינם גונבים רק מחשש שייתפסו, ולא בגלל הפגם המוסרי שבדבר. אני רוצה להאמין שהורים לא מתעללים בילדיהם, גברים לא מכים את נשותיהם וגברים לא אונסים נערות לא רק בגלל הפחד שייתפסו – הפחד מפני הענישה. מעשים כאלה מקורם בהפרעה מוסרית ואף גובלים בהפרעה נפשית חמורה ביותר! לא העונש הוא המרתיע או המפתה את העבריינים. אולם מקרים של הטרדה מינית (לאו דווקא חמורה) – בעיקר מצד בכירים – מקורה בעיקר בתחושת הביטחון והעליונות אצל הצד המטריד. ה"לוקח" מהחלש בידיעה שלא ייענש.

על מנת למגר תופעות כאלה בחברה שלנו, עלינו כאומה להתכחש להן ולהחרימן. כל אדם, חובתו לדווח על כל מקרה כגון זה לרשויות החוק שיטפלו בעניין. ישנם אנשים אשר תופעות כאלה מתרחשות בתוך עולמם הפרטי, המשפחתי או החברתי, והם אינם עושים מאומה כדי להפסיקם. אך זה לא מספיק, על האנשים לפתוח את העיניים ואף לצאת אל מחוץ לתחום עולמם הפרטי הסגור והצר ולהציץ החוצה. דברים כאלה מתרחשים ממש מתחת לאפנו, אצל הבוס, השכנה או בבית הספר. מיגור התופעה קשור בקשר ישיר למידת שיתוף הפעולה של הציבור בעניין.

תופעות אלו מתחלקות לשתי קבוצות: הניתנות לתיקון ושוות את המאמץ והאבודות. הקבוצה הראשונה כוללת מקרים כמו בעלים מכים, הורים מתעללים, גילוי עריות ועוד. המייחד קבוצה זו הוא שיש קשר בין העבריינים לקורבנותיהם. לרב קשר זה הוא קשר משפחתי ויש לבדוק האם ניתן לשקם קשר זה, והאם כדאי לעשות דבר זה. לדוגמא: גבר המכה את אשתו בגלל בעיות נפשיות הניתנות לריפוי שיחזיר את המצב לתקנו (במקרים כאלה אין הכוונה שיש לוותר לגמרי על ענישה!). אך מצדו השני של המתרס שני המקרה של הורים המתעללים בילדיהם. האם מגיעה להם חזקה על ילדיה? האם ניתן לסלוח להם על מעשיהם ולצפות שיחזרו בהם מהתנהגותם עם סיום ריצוי עונשם? עבירות השייכות לקבוצה זו דורשות טיפול עדין ומסובך עד מאד.

העבירות השייכות לקבוצה השנייה הן אונס, הטרדה מינית וכדומה. בעבירות מסוג זה אין קשר בין העבריין לקרבן, ואף אם יש קשר אזי הוא זניח למדי. כאן, הדברים שיש לדאוג להם הם אי קיפוחו של הקורבן וענישתו של העבריין. במקרים כאלה יש לדאוג שדינו של העבריין יתאם את העבירה. כאן הטיפול אינו כה עדין, שהרי מדובר בצדדים זרים אחד לשני ויש לדאוג קודם כל לחלש – הנפגע.

הפתרון לפשעים אלה צריך להיות בצורת חקיקה מתאימה. כל פשע מסוג כזה צריך להיות מטופל דרך פרוצדורה מקובלת אשר מטרותיה הן ענישה וכמו כן שיקום. מרגע שתיחקק חקיקה כזו, לא יהיה צורך לבית המשפט ליצור תקדימים חדשים בכל פעם שמקרה מסוג זה נידון בבית המשפט. יש להפוך את המערכת למסודרת יותר ולשאוף שטיפול במקרים כאלה יהא סטנדרטי כמו טיפול בפשעים כמו גניבה או שוד.

העונשים צריכים גם הם להיכלל בחקיקה ולכלל סוג של פשע צריך להיות עונש סטנדרטי. במקרים מיוחדים כגון פשע מזעזע במיוחד או נסיבות מקילות, צריכות לקום ועדות מיוחדות שידונו בנושא. ועדות אלה צריכות להיות מקצועיות ולקום רק במקרים חריגים מאד. כך שהנורמה של הענישה בפשעים אלו תישמר ולפשעים דומים יהיה עונש דומה למעט חריגים. ענישה כזו תמנע סערות ציבוריות סביב עניין הענישה בכל מקרה ומקרה ותבהיר לפושעים מה יהיה דינם בעבור מעשיהם.

פשעים אלה, הטרדות מיניות, גילוי עריות ועוד, לא ייתכן שיתקיימו במציאות המודרנית והעולם ישתוק. כדי למגרם כליל יש ליצור מכניזם של חינוך מונע וענישה אשר מטרתו להקטין את ממדי התופעה עד למיגורה המוחלט. מכניזם זה צריך להיווצר על ידי הממשלה, אך ללא שיתוף פעולה פעיל ומלא מצד העם יעילותו אינה מספקת. העם, כאומה, צריך לנקות מעליו את הכתם שמותירים פשעים אלה עד שייעלם לגמרי.